

BIRKENES KOMMUNE
Postboks 115

4795 BIRKELAND
Norge

Deres ref.:

Vår ref.

Dato:

Sak/dok.: 08/01046-86

12.01.2017

Ark.: 326.12

Vedtak i navnesak 2017/57 - Aggevatn(et) m.fl.

Kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten for stedsnavnene *Aggevannet*, *Haukomvannet*, *Kjelevann*, *Kjetevannet* i Birkenes kommune. Da navnene inngår som ledd i flere navneobjekt omfatter saken totalt flere navn, se spesifisert tabell nederst i dokumentet.

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 5 tredje ledd i lov om stadnamn (stadnl.).

Bakgrunn

Navnesaken ble reist av Stedsnavntjenesten grunnet pågående adressering i Birkenes kommune. Det er i den forbindelse behov for avklaring av skrivemåten av flere stedsnavn.

Høringsuttalelser og tilrådinger

Etter saksbehandlingsreglene i § 6 i lov om stadnamn har Kartverket sendt saken til uttalelse i Birkenes kommune i brev datert 10.03.2017. I brevet ble kommunen bedt om å gi lokale organisasjoner og eiere av bruk der navna inngår som bruksnavn anledning til å uttale seg. Brukseiere har fått brev direkte fra kommunen.

Stedsnavntjenesten har sendt oss sin tilråding til skrivemåten i brevet datert 16.10.2017.

Kartverkets vurderinger

Det første navnet som er fremmet i saken er *Aggevatn(et)/Aggevann(et)/aggevass-/Aggevanns-*.

Etter stadnl. § 4 skal det ved fastsetting av skrivemåten for stedsnavn tas utgangspunkt i den lokale nedarvede uttalen, samt at skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipp for norsk. I herredsregisteret er navnet registrert uten uttaleopplysninger. Kommunen ønsker ubestemt form *Aggevann*, mens historielaget og STN ønsker bestemt form *Aggevannet*. Det er brukt både ubestemt og bestemt form i Birkenes kommune for tilsvarende navn, men navnekonsulent Vidar Haslum opplyser at *vann*-navn gjennomgående har bestemt form i området. Det bør dermed blir skrevet i bestemt form da kildene tilsier dette, samt at flere naturnavn i Birkenes har blitt vedtatt med bestemt form tidligere.

En innbygger skriver at vedkommende ønsker navnet *aggevassveien* for veien, uten at det er gitt noen nærmere begrunnelse for dette. Det er imidlertid ønske både av kommunen,

historielaget og SNT med skrivemåten *Aggevanns-*, og denne skrivemåten vil også være best i samsvar med lovens formål og bestemmelser, jf. stadnl. § 4 og § 1.

Skrivemåtene *vans*, *vass*, *vanns* er opplyst i herredsregisteret for tilsvarende navn i nærheten. Det er opplyst av navnekonsulent Vidar Haslum at sammensettingsmåten *vanns-* er gjennomgående i dette området og dette tilsier også skrivemåten *-vanns*, og at navnene skrives i bestemt form, jf. tidligere avsnitt.

Med bakgrunn i dette vedtar Kartverket skrivemåtene ***Aggevannet***, ***Aggevannsbekken***, ***Aggevannsheia***, ***Lille Aggevannet***, og ***Aggevannsmyra***.

Det andre navnet som er fremmet i saken er *Haukom(s)vatn(et)*/ *Haukom(s)vann(et)*/ *Haukom(s)vass-*/ *Haukom(s)vanns-*.

Etter stadnl. § 4 skal det ved fastsetting av skrivemåten for stedsnavn tas utgangspunkt i den lokale nedarvede uttalen, samt at skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipp for norsk. I følge kommunen er skrivemåten *Haukom* i samsvar med den lokale uttalen. Forleddet til stedsnavnet (*Haukom-*) er uproblematisk da det er enighet om at dette er i samsvar med lokal nedarvet uttale, og det er ingen bemerkninger i forhold til rettskrivningen.

Navneleddet er også i samsvar med lovens formål om at skriftformen både skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. stadnl. § 1 første ledd. Navnet er forklart som norrønt og *Haukom* viser til navnet *Hauk* eller et elvenavn *Hauka*, ifølge Norske Gaardnavne. Navnekonsulent hevder imidlertid at navnet kommer fra sammensetningen av ordet *hauk* (fugl) og *hom* (kort bratt dal). Det bør derfor skrives *Haukom-*.

Det er derimot noe uenighet om endelsen skal være *-vann* eller *-vannet*. Kommunen, SNT og Birkenes historielag mener at *-vannet* er det som er riktig, mens Haukomvann hyttevel ønsker å bruke *-vann*, og mener dette brukes både skriftlig og muntlig. Dette kan tyde på at det varierer om endelsen blir skrevet og uttalt i bestemt eller ubestemt form. I SSR kan man se at endelsen på vann i Birkenes generelt har mange ulike former, *-vatn*, *vatnet*, *vann*, *vannet*. Det er likevel slik at *-vannet* ofte får bestemt form i Birkenes kommune. Vi viser i den sammenheng til andre navn i Birkenes funnet i SSR «Åneslandsvannet», «Vindvannsvannet», «Høgkleivvannet» «Djupedalsvannet» m.fl.

Det må også vektlegges at både kommunen, historielaget samt SNT mener at Haukomvannet er i samsvar med lokal uttale, og Haukomvannet er dermed mest i samsvar med loven, jf. stadnl. §§ 4 og 1.

Med bakgrunn i dette vedtar Kartverket skrivemåtene ***Haukomvannet***, ***Haukomheia***, ***Vestre Haukom***, ***Austre Haukom***.

Det tredje navnet som er fremmet i saken er *Kjellevatn(et)*/ *Kjælevatn(et)*/ *Kjellevann(et)*/ *Kjælevann(et)*/ *Kjellevass-*/ *Kjælevass-*/ *Kjellevanns-*/ *Kjælevanns-*.

Etter stadnl. § 4 skal det ved fastsettingen av skrivemåten for stedsnavn som hovedregel tas utgangspunkt i den lokale nedarvede uttalen, samt at skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipp for norsk. Kommunen ønsker at forleddet skal skrives *Kjellevann* i samsvar med det de mener er lokal uttale. Birkenes historielag ønsker den samme skrivemåten.

Norske Gaardnavne viser til uttalen /kjæ`levann/. Olav K. Nygaards skriver i bygdeboken fra 2002 at lokal uttale er /kjæ:levann/. Sambygdingen Jens Vellene har oppgitt at uttalen er

/kjæ:levann/ og at denne formen fremdeles er i levende bruk, selv om ny skriftuttale ofte høres. I Herredsregisteret (1944) er den registrerte uttalen /kɛ`ləvannə/.

Eier av Gårds- og bruksnummer 140/1 ønsker at skrivemåten på hytteområdet skal være Kjellevand i samsvar med det gården heter. I SSR har gårdsnavnet skrivemåtene Kjælevatn og Kjellevatn. En annen hytteeier ønsker skrivemåten Kjælevatn og argumenterer med at dette er den eldste skrivemåten. Dette viser at det muligens blir praktisert litt ulike skrivemåter og at navnet har noe ulik uttale i område. Generelt er det Kjælevann som går mest igjen i de eldre kildene, men uttalen ser ut til å vaiere, men den ser ut til å stemme ganske godt med skrivemåtene Kjælevann og Kjelevann.

Etter stadnl. § 1 er noen av formålene med loven å ivareta stedsnavn som kulturminner, og at skrivemåten ikke skal skygge for meningsinnholdet i navnet. Kjelevann reflekterer best det mulige opphavet *kjøl* som kommer fra det norrøne ordet *Kjalarvatn* i betydningen *fjellrygg, myr gresslette til fjells*.

Kommunen ønsker *Kjellelevann* i samsvar med lokal uttale. SNT tilrår Kjælevann, men åpner for *Kjelevann* sekundært. Da uttalen ser ut til å variere, samt at *Kjelevann* ser ut til å gi best uttrykk for betydningen ved navnet, vil denne skrivemåten være best i samsvar med loven.

Med bakgrunn i dette vedtar Kartverket **Kjelevann** for gnr. 140 og **Søndre Kjelevann** for gnr/bnr 140/1 og 140/2 i Birkenes kommune.

Det fjerde navnet som er fremmet i saken er *Kjetevatn(et)/ Kjetevann(et)/ Kjetevass-/ Kjetevanns-*.

Etter stadnl. § 4 skal det ved fastsettingen av skrivemåten for stedsnavn som hovedregel tas utgangspunkt i den lokale nedarvede uttalen, samt at skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipp for norsk.

Den nedarvede lokale uttalen er den uttalen som er muntlig overlevert fra tidligere generasjoner, og som har vært vanlig på stedet, og ikke minst at uttalen fremdeles er i levende bruk. Den registrerte uttalen fra herredsregisteret viser at uttalen fra 1944 er *Kjetevannet*, men kommunen mener det er en annen uttale som praktiseres i dag, altså *Kjetevann*.

Kjete- er det enighet om er den lokale nedarvede uttalen. Det er derimot uenighet om hvordan etterleddet skal skrives. I følge kommunen er uttalen *-vann* og de ønsker derfor skrivemåten *Kjetevann*. Birkenes historielag ønsker imidlertid *kjetevannet*. Det samme tilrår SNT, med bakgrunn i uttalen i herredsregisteret fra 1944, /kɛ`tvaənnə/. Det vi si at den ene formen er gammel og den andre formen blir brukt i dag.

Formålet med stadnamnloven er blant annet å gjøre skriftformen praktisk, og at skriftformen ikke skal skygge for meningsinnholdet i navnet. Verken etterleddet *-vann* eller *-vannet* skygger for meningsinnholdet, og det blir derfor her spørsmål om den mest praktiske skriftformen er *-vann* eller *-vannet* i dette tilfellet, jf. stadnl. § 1. Det bør være noe konsekvent bruk i skriftformen, og opplysninger fra SNT viser at *-vannet* ofte blir brukt generelt i Birkenes kommune, altså i bestemt form. I tillegg er de andre ønskene til kommunen i forhold til dette navnet skrevet i bestemt form - *Kjetevannsfjellet*, *Kjetevannsbekken*, *Kjetevannsøygarden* og *Kjetevannslia*. Dette tilsier at bestemt form bør brukes her.

Med bakgrunn i dette vedtar Kartverket skrivemåten **Kjetevannet**, **Kjetevannsfjellet**, **Kjetevannsbekken**, **Kjetevannsøygarden**, **Kjetevannslia** i Birkenes kommune.

Bruksnavn

Etter lov om stadnamn har grunneieren rett til å fastsette skrivemåten av navn på eget bruk dersom han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.), jf. § 6 andre ledd i lov om stadnamn. Det er Kartverket som formelt vedtar skrivemåten, men dersom grunneieren ønsker en annen skrivemåte enn den Kartverket vedtar, kan han/hun sende krav om det til Kartverket og legge ved gyldig dokumentasjon.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter stadnl. § 10 første ledd, og som ikke er adressat i dette brevet. Gjelder vedtaket hvordan et bruksnavn skal skrives, skal kommunen sende melding til eierne av bruk som vedtaket kan få virkning for.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Kartverket gjør oppmerksom på at stadnl. § 9 pålegger alle offentlige myndigheter, samt offentlige heleide selskap til å bruke vedtatte skrivemåter. Det vil si at organ for stat, fylkeskommune og kommune, samt selskap som det offentlige eier fullt ut, er forpliktet til å bruke skrivemåter som er vedtatt.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklaget, legger vi til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressetilleggsnavn der navnet blir brukt.

Kommunen sender relaterte adressenavnvedtak til Kartverket på vanlig måte, slik at vi kan legge navnene inn i Sentralt stedsnavnregister (SSR).

Kommunen er også pliktig til å legge vedtatte skrivemåter inn i matrikkelen på aktuelle bruksnummer.

Klage

Etter stadnl. § 10 kan vedtak om skrivemåten påklages av dem som etter § 5 første ledd bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldingen om vedtaket er kommet fram til mottaker. Dersom denne meldingen skjer ved offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

Eventuell klage skal stilles til Klagenemnda for stedsnavnsaker, og sendes til Statens kartverk med kopi til kommunen. Klagen skal begrunnes, og begrunnelsen må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til en særskilt klagenemnd oppnevnt av Kulturdepartementet.

Tabell

Spesifisert oversikt over skrivemåter av stedsnavn vedtatt av Statens kartverk i navnesak 2017/57– Birkenes kommune.

	Offentlig skrivemåte	Objekt (Navnetype)	Gnr	Bnr
1	Aggevannet	Vann		
2	Aggevannsheia	Hei		
3	Aggevannsmyra	Myr		
4	Lille Aggevannet	Vann		
5	Aggevannsbekken	Bekk		
6	Vestre Haukom	Gård	142	
7	Vestre Haukom	Bruk	142	1
8	Vestre Haukom	Bruk	142	2
9	Austre Haukom	Gård	136	
10	Austre Haukom	Bruk	136	1
11	Austre Haukom	Bruk	136	2
12	Haukomvannet	Vann		
13	Haukomheia	Fjell		
14	Kjelevann	Gård	140	
15	Søndre Kjelevann	Bruk	140	1
16	Søndre Kjelevann	Bruk	140	2
17	Kjetevannet	Vann		
18	Kjetevannsfjellet	Fjell		
19	Kjetevannsbekken	Bekk		
20	Kjetevannsøygarden	Gammel bostedsplass		
21	Kjetevannslia	Li		

Med vennlig hilsen

Lars Fredrik Gyland
fylkeskartsjef

Maria Ellingsen
stedsnavnansvarlig for Region sør

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg:

1. Tilrådning fra Stedsnavntjenesten, brev datert 16.10.2017 – dokument 08/01046-72

Mottaker: Statens vegvesen Region sør
Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene / Stadnamntenesta for
Austlandet og Agderfylka
BIRKENES KOMMUNE

Kartverket

Deres ref.
08/01046-56Vår ref.
15/649-4/LLHDato
16.10.2017**Birkenes kommune – navnesak Aggevatn mfl. – tilråding****Innledning**

I mai 2015 bad stedsnavntjenesten Kartverket om å reise formell navnesak for noen naturnavn i Birkenes kommune. Kartverket sendte oppstartsbrev til kommunen 10.3.2017. Kommunen har gjennomført høringsrunde, og sendte 11.9.2017 sin egen og innkomne høringsuttalelser til stedsnavntjenesten. Våre tilrådinger følger i skjemaet nedenfor.

Aggevatn(et)/Aggevann(et)/Aggevass-/Aggevanns-

-Kommunen v/navneutvalget ønsker skrivemåtene *Aggevann*, *Aggevannsheia*, *Aggevannsmyra*, *Lille Aggevann* og *Aggevannsbekken*.

-Birkenes Historielag ønsker skrivemåtene *Aggevannet*, *Aggevannsheia*, *Aggevannsmyra* osv.

-Svein Arild Hille ønsker skrivemåten *Aggevassveien* for veinavnet.

Navnet er registrert i herredsregisteret, men uten uttaleopplysninger. Tilsvarende navn i herredsregisteret har i sammensetninger uttalen /-vans-/ i Birkenes (ni forekomster). I tillegg er det registrert ett navn fra Herefoss med både /-vass-/ og /-vanns-/ , samt ett navn med uttalen /-vass-/ i Vegusdal. Navnekonsulent Vidar Haslum opplyser at sammensetningmåten -vanns- er gjennomført i området, og at *vann*-navn har bestemt form. Vi tilrår derfor skrivemåtene **Aggevannet** og **Aggevanns-** (se fullstendig liste i skjemaet nedenfor.).

Haukom(s)vatn(et)/Haukom(s)vann(et)/Haukom(s)vass-/Haukom(s)vanns-

-Kommunen v/navneutvalget ønsker skrivemåtene *Vestre Haukom*, *Austre Haukom*, *Haukomvannet* og *Haukomheia* i samsvar med lokal uttale.

-Birkenes Historielag ønsker skrivemåtene *Haukomheia*, *Haukomvannet*, *Vestre Haukom* og *Austre Haukom*.

-Haukomvann hyttevel v/Jarle Finseth ønsker å fortsette å bruke navnet *Haukomvann* hyttefelt/hyttevel. De skriver at *Haukomvann* er et innarbeidet uttrykk skriftlig og muntlig. *Norske Gaardnavne* har oppslagsformene *Haukum østre* og *Haukum vestre*, med uttalen /hau`kåmm/. Eldre skrivemåter er *Houckum* (1595), *Hougum* (1601), *Houchum* (1611, 1612), *Øster Hougum* (1668), *Hogum* (1626), *Øster Hougum* (1723) og *Wester Hougum* (1668, 1723). Navnet er forklart som norrønt **Haukheimr*, der forleddet er fuglenavnet *hauk* eller et elvenavn **Hauka*. Navnekonsulent Vidar Haslum mener imidlertid at denne tolkningen trolig er feil, og at navnet er en sammensetning av *hauk* (fugl) og *hom* (kort bratt dal).

I matrikkelutkastet fra 1950 har gårdsnavnene skrivemåtene *Haukum østre* og *Haukum, vestre*. Bruksnavnene har skrivemåtene *Haukum-østre* og *Haukum, vestre*.

Herredsregisteret (1944) har registrert uttalene /höu`kõmm/, /höu`kõmmsvannø/ og /höu`kõmmshëia/.

Vi tilrår skrivemåten **Haukom** med *-om* i samsvar med uttalen og lokale ønsker. I sammensetninger tilrår vi **Haukom-** i samsvar med lokale ønsker. Navnekonsulent Vidar Haslum opplyser at det ikke er binde-s i disse navnene. (se fullstendig liste i skjemaet nedenfor).

Kjellevatn(et)/Kjælevatn(et)/Kjellevann(et)/Kjælevann(et)/Kjellevass-/Kjælevass-/Kjellevanns-/Kjælevanns-

-Kommunen v/navneutvalget ønsker skrivemåtene *Kjellevann* og *Søndre Kjellevann* i samsvar med lokal uttale.

-Birkes Historielag ønsker skrivemåten *Kjellevann*.

-Helen Kjellevand Eretveit, eier av gnr/bnr 140/1, ønsker at navnet på hytteområdet skal skrives på samme måte som gården, altså *Kjellevand*.

-Johnny Kjellevand (hytteeier) ønsker skrivemåten *Kjælevatn* fordi det er den eldste skrivemåten.

Norske Gaardnavne har oppslagsformen *Kjælevand* og uttalen /Kæ`levann/. Eldre skrivemåter er *Kalleuatten* (1611?) og *Killevatten* (1668, 1723). Navnet er foreslått tolket som norrønt **Kjalarvatn*, der førsteleddet er genitivsformen av hankjønnsordet *kjöl* 'kjøl' i betydningen 'fjellrygg' eller 'myr, gresslette til fjells'.

I matrikelutkastet fra 1950 har gårdsnavnet skrivemåten *Kjælevand*. Bruksnavnene har skrivemåtene *Kjælevand*, *nordre* og *Kjælevand*, *søndre*.

Herredsregisteret (1944) har registrert uttalen /Kɛ`ləvannø/. Olav K. Nygaard skriver i bygdeboken fra 2002 at lokal uttale er /'kjæ:levann/. Vi har fått opplyst fra sambygdingen Jens Vellene at uttalen /'kjæ:levann/ fremdeles er levende, selv om en ny skriftuttale ofte høres. Etymologien er uklar, selv om Ryghs tolkning muligens er riktig. Vi tilrår derfor primært skrivemåten **Kjælevann** i samsvar med uttalen, men kan subsidiært åpne for skrivemåten **Kjelevann**, som best reflekterer det mulige opphavet *kjøl*.

Kjetevatn(et)/Kjetevann(et)/Kjetevass-/Kjetevanns-

-Kommunen v/navneutvalget skriver at uttalen er «vann», og ønsker skrivemåtene *Kjetevann*, *Kjetevannsfjellet*, *Kjetevannsbekken*, *Kjetevannsøygarden* og *Kjetevannslia*.

-Birkes Historielag ønsker skrivemåtene *Kjetevannet*, *Kjetevannsbekken* osv.

Herredsregisteret (1944) har registrert uttalen /Kɛ`təvannø/.

Vi tilrår skrivemåten **Kjetevannet** i bestemt form i samsvar med uttalen i herredsregisteret og uttalelsen fra historielaget, i sammensetning **Kjetevanns-** i samsvar med lokale ønsker.

Nr.	Navn	Navnetype og evt. gnr/bnr	Tilråding
1	Aggevatn(et)	Vann	Aggevannet
2	Aggevassheia	Hei	Aggevannsheia . Herredsregisteret har registrert uttalen /-hëia/ for tilsvarende etterledd.
3	Aggevassmyra	Myr	Aggevannsmyra . Herredsregisteret har registrert uttalene /-my:r/ og /-my:ra/ for tilsvarende etterledd, men både kommunen og historielaget ønsker bestemt form.
5	Lille Aggevatn	Vann	Lille Aggevannet

6	Aggevassbekken	Bekk	Aggevannsbekken
7	Vestre Haukom/Haukom	Gård (142)	Vestre Haukom
8	Vestre Haukom/Haukom	Bruk (142/1)	Vestre Haukom
9	Vestre Haukom/Haukom	Bruk (142/2)	Vestre Haukom
10	Østre/Austre Haukom/Haukom	Gård (136)	Austre Haukom
11	Østre/Austre Haukom/Haukom	Bruk (136/1)	Austre Haukom
12	Østre/Austre Haukom/Haukom	Bruk (136/2)	Austre Haukom
13	Haukomvatn(et)	Vann	Haukomvannet
14	Haukomheia	Fjell	Haukomheia
15	Kjellevatn/Kjælevatn	Gård (140)	Kjælevann eller Kjelevann
16	Søndre Kjellevatn	Bruk (140/1)	Søndre Kjælevann eller Søndre Kjelevann
17	Søndre Kjellevatn	Bruk (140/2)	Søndre Kjælevann eller Søndre Kjelevann
18	Kjetevatn	Vann	Kjetevannet
19	Kjetevassfjellet	Fjell	Kjetevannsfjellet
20	Kjetevassbekken	Bekk	Kjetevannsbekken
21	Kjetevassøygarden	Gml. bos.pl.	Kjetevannsøygarden
22	Kjetevasslia	Li	Kjetevannslia. Herredsregisteret har registrert uttalen /-li:a/ for tilsvarende etterledd.

For navnekonsulentene Vidar Haslum og Botolv Helleland

Vennlig hilsen

Line Lysaker Heinesen
navnesekretær

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrifter.

Mottakere:
Kartverket